

Remissvar
SIS Svenska Institutet för Standarder

Yttrande över SIS/TK 599 Kvalitetssäkring inom LSS-bostad med särskild service för vuxna (SIS-remiss 19526 gällande ftSS 877001)

Föreningen för Kognitivt stöd (FKS) är en ideell förening inom området kognitivt stöd.

FKS vill:

- Samla och sprida kunskap om kognitivt stöd
- Främja utvecklingen av och tillgången till kognitivt stöd
- Ge stöd och utvecklingsmöjligheter till yrkesverksamma inom området kognitivt stöd.

FKS remissyttrande gäller främst betydelsen av kognition och kognitivt stöd.

Sammanfattning

Ansatsen att ta fram en standard för LSS-bostad med särskild service för vuxna i syfte att kvalitetssäkra insatsen är mycket god i den bemärkelsen att den lyfter viktiga frågor som tex krav på specifik kompetens hos personal men också synliggörs många nödvändiga området för att erhålla goda levnadsvillkor enligt lagstiftningen (LSS).

FKS anser att kommittén inte har inkluderat området kognition i tillräcklig omfattning i underlaget fast det området har så stor betydelse (avgörande) för att bland annat nå delaktighet och möjliggöra ett aktivt samhällsliv.

Övergripande svar

FKS ser positivt på en standard inom LSS – bostad med särskild service för vuxna.

FKS kan varken tillstyrka eller avslå remissen men vill framföra föreningen synpunkter då området kognition inte är tillräcklig inkluderat i underlaget.

Exempel på synpunkter

För att beskriva föreningens övergripande svar vill vi ge några exempel på otydligheter och information som saknas i underlaget. Kommentarer kommer i samma ordning som förslagen i remissen. Om intresse finns för mer detaljerad information om FKS synpunkter och tankar kring remissens innehåll så finns FKS tillgänglig för kontakt, info@fks.org.se.

0.1 Bärande principer

I standarden står *”För att säkerställa god kvalitet vad gäller stöd, service och omvårdnad med den enskildes behov i centrum tillämpar verksamheten en evidensbaserad praktik. Stödet grundar sig i ett pedagogiskt förhållnings- och arbetsätt”*.

FKS önskar en tydligare beskrivning av evidensbaserad praktik, förslagsvis: Enligt Soci-alstyrelsen innebär evidensbaserad praktik en medveten och systematisk användning av flera kunskapskällor för beslut om insatser: den bästa tillgängliga kunskapen, den professionelles expertis och berörda personens situation erfarenhet och önskemål. Evi-densbaserat arbete har sin grund i etiska ställningstaganden – att det är oetiskt att

ingripa i människors liv om det inte finns ett stöd för att insatserna åtminstone inte är skadliga.

Källa: (<https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/evidensbaserad-praktik/arbetevidensbaserat/>).

I sammanhanget vill FKS även lyfta, för att arbeta evidensbaserat måste dialog möjliggöras mellan den professionella och berörd person och det är därför av stor vikt att personalens har kunskaper om funktionsnedsättningens konsekvenser i förhållande till vardagliga utmaningar och om olika stöd- och serviceåtgärder inklusive hjälpmedel som t ex kognitiva hjälpmedel och kommunikationshjälpmedel.

3 Termer och definitioner

FKS har gjort en genomgång av termer och definitioner och vill lämna kommentarer på några medtagna termer samt förslag på kompletteringar.

Medtagna termer

3.10 Hjälpmedel

FKS föreslår en modifiering (fet stil) och förkortning av definitionen i standarden: *Individuellt utprovad **och** förskriven produkt som syftar till att bibehålla eller öka den enskildes aktivitet, delaktighet och självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning och/eller kommunikationsförmåga.*

Källa: <https://termbank.socialstyrelsen.se> (modifierat)

3.27 Tillgänglighet

I standarden står *”Den utsträckning i vilken produkter, system, tjänster, miljöer och inrättningar kan användas av personer från en grupp med bredast möjliga spektrum av egenskaper och förmågor så att dessa personer kan uppnå specificerade mål i en viss typ av användningssammanhang”.*

FKS föreslår Myndigheten för Delaktighets definition: *”Tillgänglighet handlar om hur samhället utformas. Ett tillgängligt samhälle är utformat så att så många som möjligt kan använda och ta del av det. Det handlar om att kunna ta del av den fysiska miljön och kunna ta sig runt i samhället. **Det innebär också att få tillgång till information och kommunikation samt** att kunna använda produkter och tjänster”.*

Källa: <https://www.mfd.se/organisation/vanliga-fragor-och-svar/fragor-om-delaktighet-och-tillganglighet/>

Termer och definitioner som saknas

Kognition

Kognition utgörs av mentala processer som handlar om hur man tar emot, bearbetar information och bestämmer sig för vad man ska göra med informationen. Dessa processer påverkas av individuella faktorer som perception, minne, koncentration/uppmarksamhet, intellektuell förmåga samt tidigare kunskap och erfarenhet. Den kognitiva förmågan påverkas även av motivation och emotion samt faktorer i den omgivande sociala och fysiska miljön. Exekutiva funktioner, som ibland räknas till kognitiva funktioner, handlar om agerande som en följd av den kognitiva bearbetningen och

omfattar att kunna planera, starta, genomföra, utvärdera och ändra agerandet samt avsluta.

Brister i kognitiva och exekutiva förmågor finns inom många olika diagnoser som till exempel intellektuell funktionsnedsättning, autism, demens, psykisk störning eller psykisk sjukdom. Sammanfattningsvis kan svårigheterna benämnas kognitiva funktionsnedsättningar. Dessa funktionsnedsättningar är inte statiska utan kan minskas i olika grad med hjälp av kognitivt stöd. Kognitivt stöd utgår från individens behov och ska ges på de ovan angivna områden där en person har svårigheter. Kognitivt stöd kan också utformas generellt i en miljö för att underlätta för flera med likartade behov.

Kommentar: Eventuellt kan delar av detta tas med under 5.2/kognitiva funktioner.

Källa: www.fks.org.se

Kognitiv funktionsnedsättning

En kognitiv funktionsnedsättning påverkar en persons förmåga att lära, tolka sinnesintryck, koncentrera sig, planera och fatta beslut. Även minnesförmågan kan påverkas. En nedsättning av den kognitiva funktionen är en osynlig funktionsnedsättning som kan ge svårigheter som inte är lika uppenbara som de fysiska.

Källa: <https://www.google.com/search?q=def+kognition+funktionsneds%C3%A4ttning&oq=def+kognition+funktionsneds%C3%A4ttning&aqs=chrome..69i57j0l2.9971j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

Kognitivt stöd

Kognitivt stöd är sådant som gör det lättare att förstå, minnas, tänka, planera och där efter agera. Kognitivt stöd kan vara allt ifrån tekniskt avancerade apparater som datorer, anpassade datorprogram och styrsätt, till tekniskt enkla saker som färgad tejp och bilder av olika slag. Ett kognitivt stöd kan också vara att en människa som finns i närheten anpassar sitt sätt att vara eller sitt arbetssätt för att underlätta och skapa tydlighet och struktur för personen med kognitiva svårigheter.

källa: <http://habilitering.se/habiliteringensresurscenter/kommunikativt-och-kognitivt-stod>

Kompetens

Kompetens är ett samlingsbegrepp för en individs förmåga att utföra en uppgift genom att tillämpa kunskaper och färdigheter.

Källa: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Kompetens>

ALTERNATIV: Med kompetens avses här en individs potentiella handlingsförmåga i relation till en viss uppgift, situation eller kontext. Närmare bestämt förmågan att framgångsrikt (enligt egna eller andras kriterier) utföra en aktivitet, inklusive förmågan att identifiera, utnyttja och, om möjligt, utvidga det tolknings-, handlings- och värderingsutrymme som aktivitet erbjuder. Den förmåga som avses kan definieras i termer av: psykomotoriska-, kognitiva (dvs. olika typer av kunskaper och intellektuella färdigheter) -, affektiva-, personliga- samt sociala faktorer.

Källa: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:532234/FULLTEXT01.pdf> (s 21).

FKS kompletterar kompetens med: En individs kompetens påverkas således av såväl

omgivningsfaktorer som individuella faktorer. Med kognitivt stöd kan situation och uppgift anpassas, tillrättaläggas, tydliggöras och individens förmåga därmed ökas, dvs personen blir mer kompetent att utföra en viss aktivitet.

5 Individ

5.1. Helhetssyn på individen

I standarden står *”Den enskildes inflytande och delaktighet kan stärkas genom olika pedagogiska metoder och arbetssätt. Pedagogiskt förhållnings- och arbetssätt handlar om hur personalen ger stöd för att skapa förutsättningar för den enskildes självständighet och möjlighet att leva som andra”*.

FKS föreslår några kompletteringar i texten (fet stil).

*Den enskildes inflytande och delaktighet kan stärkas **genom till exempel hjälpmedel, kognitivt stöd, olika pedagogiska metoder och arbetssätt. Pedagogiskt förhållnings- och arbetssätt handlar om hur personalen ger stöd för att skapa förutsättningar för den enskildes självständighet och möjlighet att leva som andra.***

I sammanhanget vill FKS lyfta att standarden tydliggör vikten av att all personal följer och använder framtagna riktlinjer/arbetsmetoder/ planer/hjälpmiddel och annat stöd.

5.2. Kognitiva funktioner och perception

FKS ser det som viktigt att dela upp kognitiva funktioner och perception i två olika avsnitt och utveckla dem separat. Även om de överlappar varandra till viss del är det av betydelse att förstå delarna var för sig. Det är mycket viktiga avsnitt som har stor betydelse för delaktighet och goda levnadsvillkor.

Förutom det så:

ställer FKS sig frågande till *”En omgivning med mycket stimuli”*. Även **lite** stimuli kan bli problematiskt om det förekommer i fel kontext.

saknar FKS resonemang kring att förutse behov hos den enskilde. Det är en viktig kunskap för att kunna stödja och arbeta förebyggande men även för att söka hjälp av andra professioner som till exempel arbetsterapeuter eller specialpedagoger.

TIPS: Angående kognition så kan delar av informationen under rubriken *”Termer som saknas/Kognition”* tas in under 5.2 för att utveckla kognitiva funktioner.

Övrigt

FKS har tagit del av *Äldrestandarden* och föreslår en liknade struktur för denna standard. Ett exempel är rubriken *Användningsområde* (taget från *Äldrestandarden*). Kan den sättas in i standarden och all information rörande *användning* samlas under den rubriken?

Nu finns sådan information på flera ställen i underlaget (*0 Orientering – verktyg, säkerställa goda levnadsvillkor, 0.1.1 Omfattning* - fastställer krav, kvalitetssäkring, uppföljning, utvärdering, utveckling, underlag med mera).

Under rubriken skulle tydligare förklaringar och argumentation om hur dokumentet kan komplettera befintliga lagar och föreskrifter vara önskvärda som bidrag till användning av standarden i praktiken.

Angående kapitel 3. FKS ser att källhänvisningar ges vid vissa termer, är det möjligt att ange källa vid alla termer även om det exempelvis rör sig om ett konsensusresonemang i kommittén?

För ökad läsbarhet föreslås att kapitel 3 "*Termer och definitioner*", läggs som en bilaga till standarden.

2020-05-06

för styrelsen/Föreningen för Kognitivt stöd

[Ewa Öhström - Holmqvist](#)
Ordförande FKS

[Maria Holknekt](#)
Vice ordförande FKS